

Vlaamse overheid

Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van de Sint-Laurentiuskerk met omringend kerkhof te Geel (Zammel)

DE VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 18 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 15 oktober 2004, 23 december 2005, 19 mei 2006, 30 juni 2006, 1 september 2006, 15 juni 2007, 28 juni 2007, 10 oktober 2007, 14 november 2007, 5 september 2008, 22 september 2008, 6 januari 2009 en 30 januari 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 13 juni 2008 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van de Sint-Laurentiuskerk met omringend kerkhof te Geel (Zammel)

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 05 februari 2009,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004 en 10 maart 2006 en 18 maart 2009;

1° Wegens de artistieke en historische waarde:

- als monument:

De Sint-Laurentiuskerk met omringend kerkhof, gelegen te Geel (Zammel), Zammelseweg

bekend ten kadaster:

Geel, 5e afdeling, sectie N, perceelnummers 971B, 971CDEEL.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Wegens de *historische*, meer bepaald de architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarde en de *artistieke* waarde

De *historische* waarde wordt omschreven als volgt:

De St.-Laurentiuskerk vormt samen met de nabijgelegen 18de eeuwse pastorie één van de weinige materiële getuigenissen die refereren aan het religieuze verleden van het gehucht Zammel waarvan de parochie opklimt tot het eerste kwart van de 16de eeuw. In die periode bestond er reeds een kapel die in de nabije omgeving moet gestaan hebben en waarvan de site mogelijk haar archeologische waarde heeft behouden.

De *historische*, meer bepaald de architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

De St.-Laurentiuskerk te Geel/Zammel is één van de eerste en toen schaarse nieuw gebouwde parochiekerken op het platteland in de provincie Antwerpen. Gebouwd in 1846-1847 naar ontwerp van provinciaal architect Eugene Leopold Gife (1819-1890) en in 1863-1865 uitgebreid met een westtoren naar ontwerp van provinciaal architect Johan Van Gastel (ca. 1819- ?), past de St.-Laurentiuskerk in de vroege neogotische beweging uit het tweede kwart van de 19de eeuw vertegenwoordigd door o.m. een generatie van academisch gevormde provinciale architecten die in hun kerkbouw streefden naar een streng wetenschappelijke benadering van de middeleeuwse bouwstijlen, bij voorkeur de gotiek.

Binnen het omvangrijke kerkelijke oeuvre van E. Gife is zij de enige in haar oorspronkelijk architectuurtype bewaard gebleven eenbeukige kruiskerk en aldus representatief voor de veelal zeer eenvoudige architectuur van de 19de eeuwse plattelandskerk.

Niettegenstaande de kerk te Geel/Zammel een vroeg en eenvoudig voorbeeld is binnen Gife's kerkelijk oeuvre, zijn zowel in het exterieur als in het interieur de typische kenmerken van zijn kerkarchitectuur gaaf vertegenwoordigd. De heldere verhoudingen worden des te meer geaccentueerd door een spaarzaam aangebrachte decoratie, altijd in functie van de architectuur maar tegelijk de doorgedreven stijleenheid ervan beklemtonend. In de beleving van zijn interieurs bepalen de goede proporties, het belang aan de ruimte- en lichtwerking en de eenduidige vormgeving de rust en gaafheid.

De *historische*, meer bepaald de *stedenbouwkundige* waarde wordt omschreven als volgt:

De St.-Laurentiuskerk te Geel-Zammel is in de bebouwde omgeving één van de laatste traditionele gebouwen die de morfologie van de gehuchtskern bepalen. Het kerkgebouw vervult door zijn centrale ligging een onbetwistbare structurerende functie en heeft daarom een stedenbouwkundige waarde die verder reikt dan het beeldbepalend karakter van de kerktoren.

De *artistieke* waarde wordt omschreven als volgt:

De samenhang tussen architectuur, schilderijen, bepaalde elementen van het mobilair (orgel, tapijt, altaren) en het in het koor geconcentreerde ensemble van glas-in-loodramen maakt de St.-Laurentiuskerk te Geel-Zammel tot een zeldzaam en gaaf bewaard voorbeeld van "Gesamtkunstwerk" binnen de nieuwgebouwde parochiekerken uit de 19de eeuw. De kerk behield veel van haar oorspronkelijke aankleding en stoffering wat de artistieke erfgoedwaarde van dit bedehuis aanzienlijk verhoogt. Tot enkele decennia na voltooiing van de kerk zijn hier verschillende ateliers werkzaam geweest en leverden

producten af van een hoogstaand kunsthistorisch niveau die in situ bewaard bleven: belangwekkend zijn de volledig bewaarde gerestaureerde neogotische schilderijen (1872-1873) gerealiseerd door het atelier van decoratieschilder Joseph Van Aerschot (Herentals, 1823-1903), de glas-inloodramen (jaren 1870-1880) van het koor door het Antwerpse atelier Stalins-Janssen, het in de orgelkunst als historisch belangrijk onderkend gaaf bewaard orgel (1849) van orgelbouwer Henri de Volder (1794-1865) en het koortapijt (ca. 1907), een schaars bewaard voorbeeld in zijn soort.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2006 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994 en 22 augustus 2006).

11 JUNI 2009

Brussel,

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening

Dirk VAN MECHELEN